บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

เทศบาลกรณีศึกษาที่เลือกมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกโดยพิจารณาว่า เทศบาลดังกล่าวสามารถอธิบายทั้งภาพความสำเร็จและความล้มเหลวในการทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" ได้ ทั้งนี้ พิจารณาจากบทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลและผู้บริหารเทศบาลแห่งนั้นนับตั้งแต่ได้รับการเลือกตั้งจนกระทั่งปัจจุบัน รวมทั้งบทบาททางด้านนิติบัญญัติของสภาเทศบาลในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายบริหารที่สะท้อนออกมาจากเอกสารต่างๆ เช่น รายงานประจำปีของเทศบาล ประวัติภูมิหลังของสมาชิกสภาเทศบาลและผู้บริหารเทศบาล รายงานการประชุมสภาเทศบาล ข่าวสารจากสื่อมวลชน รวมทั้งข้อมูลในเชิงลึกจากประชาชนในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงเลือก**เทศบาลนครเชียงใหม่**เป็นเทศบาลกรณีศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกสภาเทศบาล ผู้บริหารเทศบาล และประชาชนในเขตเทศบาลกรณีศึกษา

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากประชากรในการศึกษามีจำนวนไม่มากและขนาดพื้นที่ของเทศบาลไม่กว้างขวางมาก ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ใช้สมาชิกสภาเทศบาล ผู้บริหารเทศบาลทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ สมาชิกสภาเทศบาล ไม่เกินจำนวน 24 คน ผู้บริหารเทศบาล ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี 1 คน และรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 4 คน

ส่วนประชาชนในเขตเทศบาล เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพเท่านั้น ผู้วิจัยจึงมิได้ใช้กรรมวิธีในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แต่ได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในเขตเทศบาลไว้ 100 คน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant) ไว้ที่ระดับ 0.05 หรือน้อยกว่า จึงจะถือว่าเป็นข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ในการนำมาวิเคราะห์ผลการศึกษาต่อไป

2. วิธีการดำเนินการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาเรื่อง "บทบาทด้านนิติบัญญัติของสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2550" ครั้งนี้ เป็นการศึกษาในมุมมองของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาเทศบาลและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งทัศนคติ ความรู้สึก และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อสภาเทศบาล จึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจมุมมอง การนิยาม และการตีความของสมาชิกสภาเทศบาล ว่าสมาชิกสภาเทศบาล แต่ละคนนั้นมีความคิดเห็นต่อ "สภาเทศบาล" อย่างไร ดังนั้นวิธีการศึกษาจึงต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) เป็นหลัก และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) เป็นข้อมูลสนับสนุน เนื่องจากเป็นการวิจัยที่ใช้วิธีการสังเกตโดยเข้าไปอยู่ในชุมชนที่ศึกษาประกอบกับการสนทนาพูดคุยและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าใจระบบคิด และทัศนะในการมองโลกของสมาชิกสภาเทศบาลและผู้บริหารท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน รวมทั้งในทางกลับกันก็จะมีการออกแบบสอบถามเพื่อสอบถามทัศนคติ ความรู้สึก ความพึงพอใจที่ประชาชนในท้องถิ่นมีต่อการทำหน้าที่ทางด้าน นิติบัญญัติของสภาเทศบาล โดยใช้วิธีการศึกษาดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) ที่เป็นงานวิจัย หนังสือทางวิชาการ และรายงานต่าง ๆ โดยจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับกรอบแนวคิด การตั้งประเด็นคำถาม และระเบียบวิธีวิจัย

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Interview) จะใช้วิธีการนี้ควบคู่กับการสังเกตการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยการศึกษาเรื่อง "บทบาทด้านนิติบัญญัติของสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2550" จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับ

1.) บทบาท อำนาจหน้าที่ ทางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" ในปัจจุบัน

2.) ปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวในบทบาททางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล

3.) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอันเป็นอุปสรรคที่ทำให้ "สภาเทศบาล" ไม่สามารถมีบทบาทได้อย่างเต็มศักยภาพตามกรอบอำนาจหน้าที่ โดยพิจารณาองค์ประกอบของ "สภาเทศบาล"

4.) ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข อันจะก่อให้เกิดการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และบทบาททางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" และ "สมาชิกสภา"

2.3 การสังเกตการณ์ (Observation) ซึ่งประกอบไปด้วย 3 กระบวนการ คือ การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก โดยผู้วิจัยจะใช้ทั้งสามกระบวนการนี้ เพื่อที่ทำความเข้าใจบริบททางสังคมของกลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเหล่านี้

2.4 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) วัดทัศนคติ ความรู้สึก และความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติของสภาเทศบาล เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการที่จะสะท้อนให้เห็นว่าสภาเทศบาลได้ปฏิบัติหน้าที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใด

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเข้าสู่สนามและการกำหนดบทบาทของผู้วิจัย

ผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งที่ศึกษาโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกสภา ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการเข้าสู่สนาม และในการศึกษาผู้วิจัยจึงได้เทศบาลที่ผู้วิจัยสามารถเข้าไปเก็บข้อมูลได้สะดวกโดยอาศัยบุคคลที่เป็นตัวกลาง (Gate keeper) ซึ่งได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของเทศบาล หรือประชาชนในพื้นที่ซึ่งผู้วิจัยมีความคุ้นเคยด้วย เป็นผู้เบิกทางให้ผู้วิจัยสามารถเข้าไปศึกษาในพื้นที่ได้ และติดต่อกลุ่มตัวอย่างที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant)

การเลือกกำหนดบทบาทนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดบทบาทของตัวเอง โดยบอกกับกลุ่มตัวอย่างว่าผู้วิจัยเป็น "นักวิจัย" จะขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องของ "บทบาทด้านนิติบัญญัติของสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2550" เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการและไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มการเมืองใด ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้าเปิดเผยฐานะของตัวเอง จะทำให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงดีกว่าการปิดบังฐานะที่แท้จริงเอาไว้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ จะมีอยู่ด้วยกัน 4 วิธี ได้แก่

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างไปเรื่อย ๆ ไม่เหมือนเป็นการสัมภาษณ์มีลักษณะคล้าย ๆ กับการเล่าประสบการณ์ให้ฟัง พูดคุยเล่นกัน หรือพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยผู้วิจัยจะทำการเตรียมคำถามเอาไว้ก่อนว่าจะถามในประเด็นอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ เช่น ข้อมูลส่วนตัว ความคิดเห็นต่ออำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล อุปสรรค ปัญหา เป็นต้น และเพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยพยายามตั้งคำถามในเชิงที่ว่าให้กลุ่มตัวอย่างได้เล่าประสบการณ์ของเขาออกมา โดยจะปล่อยให้กลุ่มตัวอย่างได้เล่าประสบการณ์เหล่านั้น รวมทั้งแสดงความคิดเห็นออกมาไปพร้อม ๆ กันอย่างอิสระ ขณะเดียวกันผู้วิจัยก็จะคอยจับประเด็นที่น่าสนใจเอาไว้ แล้วเมื่อกลุ่มตัวอย่างเล่าจบผู้วิจัยก็จะเริ่มถามทีละประเด็น ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถได้ข้อมูลมาเป็นจำนวนมาก ในการตั้งคำถามผู้วิจัยจะมีชุดคำถามหลักที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างทุกคน

การสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏขึ้นอย่างเอาใจใส่และกำหนดไว้อย่างมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น ๆ โดยในการศึกษา "บทบาทด้านนิติบัญญัติของสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2550" ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล รวมถึงสภาพทางสังคม

การจดบันทึก (field note) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากที่ได้ทำการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ ซึ่งการจดบันทึกครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกผู้วิจัยจะจดบันทึกคร่าว ๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญ ๆ เพื่อจะได้มีเวลาในการสังเกตพฤติกรรมในขณะสัมภาษณ์ได้อย่างต่อเนื่อง และก็เพื่อต้องการให้การสนทนาเป็นไปอย่างธรรมชาติมากที่สุด ส่วนขั้นที่สอง คือ เมื่อสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยจะทำการตรวจข้อมูลและปรับแต่งข้อมูลให้ครบถ้วนอีกครั้ง ในรายละเอียดที่ผู้วิจัยบันทึกนั้นจะบันทึกทุกสิ่งที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ เช่น ความรู้สึกขณะที่พูดถึงอำนาจของสภาเทศบาล, ความรู้สึกขณะที่เล่าถึงปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติงานของสภาเทศบาล และการทุจริตคอรัปชั่น เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยก็ได้จดบันทึกความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเอาไว้อย่างละเอียดเพื่อสำหรับใช้เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชาชนโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างด้วยมาตรวัดทัศนคติ ความรู้สึก และความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติของสภาเทศบาล แล้วนำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้มาคำนวณทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการที่จะสะท้อนให้เห็นว่าสภาเทศบาลได้ปฏิบัติหน้าที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งบางส่วนปรับปรุงดัดแปลงจากงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผนวกกับการสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสาร เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกลุ่มประชากรที่จะศึกษา เนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" ในปัจจุบัน จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในบทบาททางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" จำนวน 12 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบตรวจสอบ (Check List)

แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นคำถามมาตรวัดความคิดเห็นแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด_โดยแบ่งลักษณะของข้อความเป็น 2 ประเภท คือ ข้อความในเชิงบวก (Positive) และข้อความในเชิงลบ (Negative) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรวัดดังนี้

ระดับความคิดเห็น / ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
เชิงบวก (Positive)	5	4	3	2	1
เชิงลบ (Negative)	1	2	3	4	5

การทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science: SPSS for window version.11.0) ทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แบบอัลฟ่า (Alpha's Coefficient) ได้ค่า Alpha = 8.677 แสดงว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปลงรหัสแปลคำตอบให้ออกมาเป็นลักษณะค่าตัวเลข จากนั้นจึงกรอกข้อมูลลงในแบบฟอร์มการลงรหัส (Coding Form) และบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science: SPSS for window version.11.0) เพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม บทบาท อำนาจหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" ในปัจจุบัน และปัญหาและอุปสรรคในบทบาททางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" โดยใช้การคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อใช้ในการอธิบายลักษณะทั่วๆ ไปของข้อมูล

ตอนที่2 การวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-square Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กับตัวแปรตาม คือ บทบาท อำนาจหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" ในปัจจุบัน และปัญหาและอุปสรรคในบทบาททางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และได้แบ่งระดับคะแนน เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ตอนที่ 2.1 บทบาท อำนาจหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" ในปัจจุบัน มี 13 ข้อ

ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถามระหว่าง 3.67 – 5.00

ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถามระหว่าง 2.34 – 3.66

ระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถามระหว่าง 1.00 – 2.33

ตอนที่ 2.2 ปัญหาและอุปสรรคในบทบาททางด้านนิติบัญญัติของ "สภาเทศบาล" มี 12 ข้อ

ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถามระหว่าง 3.67 – 5.00

ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถามระหว่าง 2.34 – 3.66

ระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถามระหว่าง 1.00 – 2.33